

นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

บุษกร โกมลภมร ศศ.ม. (Bussagorn Komonpamorn, M.Soc & Public Health)¹

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ผลิตพยาบาลออกไปรับใช้สังคมทั่วประเทศ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ถึงปัจจุบัน และ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา สถาบันพระบรมราชชนกกำหนดนโยบายให้วิทยาลัยในสังกัดทุกแห่งดำเนินการผลิตบัณฑิตให้มีอัตลักษณ์ คือ “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ปี พ.ศ. 2556 ได้เพิ่มเติม นโยบายคือ ให้วิทยาลัยจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อให้บัณฑิตมีการคิดอย่างเป็นระบบสามารถให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันประกอบด้วยกลุ่มสังคมต่างเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา รวมทั้งการเปิดประตูสู่อาเซียนในปี พ.ศ. 2558 โดยสถาบันพระบรมราชชนกได้จัดโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้รับนโยบายมาสู่การปฏิบัติโดยได้ จัดสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองการบริการที่มีประสิทธิภาพในรายวิชามนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษาเกิดคุณลักษณะดังนี้คือ

1. เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตนเอง ไปสู่การเป็นนักศึกษาพยาบาลที่มีการคิดอย่างเป็นระบบ
2. แสดงออกซึ่งความรู้สึกเมตตา กรุณา และการมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ผ่านการสะท้อนคิด
3. สามารถบูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติการพยาบาลที่มีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ผู้สอนรายวิชามนุษย์สังคมสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ได้วางแผนพัฒนานักศึกษาชั้นปีที่ 1/1 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1/2 ให้เป็นผู้มีอัตลักษณ์ตรงตามที่สถาบันพระบรมราชชนกกำหนด ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ชี้แจงลักษณะรายวิชา การวัดประเมินผลตาม มคอ. 3
2. ใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาก่อนการสอน 30 นาทีคือให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มกลุ่มละ 10 คน นั่งหลับตา ฟังเพลงบรรเลง 10 นาที จากนั้นให้พูดคุยกันอย่างกัลยาณมิตรใช้หลักการฟังอย่างตั้งใจ ไม่ถาม ไม่แนะนำเพื่อน ไม่คัดค้านความเห็นหรือมีอคติต่อผู้พูด

¹วิทยากรชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

3. ออกแบบการสอนโดยการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ คือกำหนดให้ผู้เรียนอ่านหนังสืออ่านนอกเวลา มีขั้นตอนดำเนินการและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้เรียนอ่านหนังสืออ่านนอกเวลา ชื่อ “เรียนรู้และเปลี่ยนแปลง” โดย ดร. ประมวล เพ็งจันทร์ ใช้เวลาอ่าน 1 เดือน

3.2 ครอบคลุม 1 เดือน ผู้สอนเข้าพบผู้เรียนในช่วงการสอนและให้ผู้เรียนเล่าความรู้สึกที่ได้รับจากการอ่านหนังสือ

3.3 ผู้เรียนสะท้อนคิดความรู้จากการอ่านเป็นลายลักษณ์อักษร

3.4 ผู้สอนถอดบทเรียนสิ่งที่ผู้เรียนสะท้อนคิด รวบรวมเป็นประเด็นความประทับใจในพฤติกรรมของผู้เขียนที่ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนที่มีคุณภาพสามารถให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ต่อไปในภายหน้าโดยมีต้นแบบการเปลี่ยนแปลงตนเองจากการที่ได้อ่านหนังสือที่ผู้สอนกำหนด

ผลการดำเนินงาน

การอ่านหนังสืออ่านนอกเวลา เรื่อง “เรียนรู้และเปลี่ยนแปลง” โดย ดร.ประมวล เพ็งจันทร์ เรื่องย่อของหนังสือเล่มนี้ คือ ผู้เขียนเล่าประสบการณ์ของตนเองว่า สำเร็จการศึกษาจากประเทศอินเดีย ได้กลับไปอินเดียอีกครั้งโดยตั้งใจว่าจะไปกตัญญูต่อแผ่นดินอินเดียและขณะที่อยู่ในประเทศอินเดีย ผู้เขียนตั้งใจว่าไม่ว่าอะไรเกิดขึ้นจะไม่ค้ำไม่ต่อต้านทั้งสิ้น มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากที่ผู้เขียนต้องประสพและได้ใช้ความเมตตา กรุณา ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความจริงใจ ความปรารถนาดีต่อทุกคนทุกๆ เหตุการณ์ทำให้ผู้เขียนได้รับประสบการณ์ที่มีค่าและนำมาถ่ายทอดสู่ผู้สนใจในวงสนทนาในคำคืนหนึ่ง เมื่อผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนอ่านผู้เรียนได้เลือกสถานการณ์ที่ประทับใจรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผู้สอนถอดบทเรียนได้ ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 นักศึกษาประทับใจในความกตัญญูของผู้เขียน ดังตัวอย่างประโยค “การไปอินเดียด้วยเหตุอันสำคัญยิ่ง 2 ประการ ประการแรก ผมมีความรู้สึกที่ผมเป็นหนี้บุญคุณ อินเดีย ส่วนประการที่สอง คือการไปแสดงความเคารพผู้มีพระคุณ”

สถานการณ์ที่ 2 นักศึกษาประทับใจในการให้คุณค่าของความรักของผู้เขียนดังตัวอย่างประโยค “นี่ใจคือเป้าหมายของความรัก ความรักที่มันไม่ใช่เรื่องหลักการ เหตุผลที่ซับซ้อนเลยเป็นเรื่องของจิตใจของคนคนหนึ่งที่เรามีความสุขเป็นล้นพ้นที่เราได้มีชีวิตอยู่แล้วก็ทำให้คนหนึ่งที่เรารักเขามีความรู้สึกที่ดี”

สถานการณ์ที่ 3 นักศึกษาประทับใจในความเมตตากรุณาของผู้เขียนดังตัวอย่างประโยค

“ผมนั่งกินอาหารอยู่ริมถนน มีขอทานยืนอยู่ ผมเลยบอกเจ้าของร้านว่า “ช่วยทำอาหารที่ผมกินให้กับเพื่อนของผมด้วย” เจ้าของร้านถามว่า “ คุณจะสั่งอาหารให้เขาหรือ ” ผมตอบ “ ไข่ ทำเลย ทำให้เหมือนที่ผมกิน มันอร่อยมาก ”

สถานการณ์ที่ 4 นักศึกษาประทับใจในความอ่อนโยนในจิตใจของผู้เขียนดังตัวอย่างประโยค

“เพียงแคใครเอาน้ำมาให้ผมดื่มสักแก้วหนึ่ง แล้วผมจะรู้สึกได้ถึงความหมายที่มันเกิดขึ้นในตัวผม พอผมเห็นคุณค่าของน้ำแก้วนั้น มันทำให้ผมเห็นค่าของน้ำใจของคนทีเอาน้ำมาให้ มันทำให้ผมเห็นคุณค่าของอะไรอีกมากมายมหาศาล และพอเราเห็นค่าของสิ่งต่างๆ เหล่านั้นเป็นจำนวนมากมายนี้ มันยังโยมาสู่การทำลายความรู้สึกเห็นแก่ตัว”

สถานการณ์ที่ 5 นักศึกษาประทับใจในความสามารถในการ“พลิกจิต”ของผู้เขียนดังตัวอย่างประโยค

“ถ้าผมให้สตาจ์แล้วเขาไม่ทอน ผมก็ถือว่าเป็นบุญเหลือเกิน ผมมีเจตนาเอาสตาจ์มาเพื่อจะบริจาคทำบุญที่นี้ ดังเช่น เวลาเราขึ้นรถ ส่วนใหญ่เวลาเราให้สตาจ์แล้วเขาไม่ทอน เมื่อก่อนผมจะทวงถาม แล้วก็ตำหนิเขา ว่าเขา ว่าคุณอย่าทำอะไรอย่างนี้ แต่วันนี้ผมมีความสุขครับ”

สถานการณ์ที่ 6 นักศึกษาประทับใจในความ “เข้าใจเพื่อนมนุษย์” ดังตัวอย่างประโยค

“ทันทีที่เรามาชีวิตอยู่กับเพื่อนร่วมงาน ขอได้โปรดเห็นใจแม้จะไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่เขาทำ แต่โปรดเข้าใจเถิดว่าทุกคนมีข้อจำกัดแล้วถ้าเรามองเห็นข้อจำกัดนั้น เราจะเห็นใจ...ความรู้สึกแบบนี้ต้องเกิดมาจากใจ”

สถานการณ์ที่ 7 นักศึกษารู้สึกสะเทือนใจกับเหตุการณ์ที่ผู้เขียนเข้าใจผิดคนขับรถรับจ้างจนเกิดเป็น “ความละอายใจ” ของผู้เขียน คือในวันทีฝนตกผู้เขียนได้เรียกรถตุ๊กตุ๊กให้ไปส่งที่แห่งหนึ่ง คนขับบอกราคา 50 รูปี ผู้เขียนตอบตกลงแต่ในใจกลับคิดว่า 50 รูปีนี้ไม่ใช่ช้อยนะ 20 รูปีก็มากแล้ว แต่เมื่อตั้งใจแล้วว่าจะไม่ต่อรองใด ๆ เมื่อถึงจุดหมายจึงหยิบเงินส่งให้ 50 รูปี คนขับกลับมองด้วยความสงสัยและกล่าวออกมาว่า “ ขอโทษด้วย ภาษาของผมไม่ดี ผมคงพูดผิด ผมไม่ได้มีเจตนาพูดว่า 50 (Fifty) ผมต้องการพูดว่า 15 (Fifteen) One – five not Five Zero ” ผู้เขียนรู้สึกผิดที่เดินทางมาเพื่อทำจิตให้สะอาด แต่กลับคิดถึงเพื่อนมนุษย์ในแง่ลบ คิดถึงคนอื่นในแง่ของความหวงแหน

สถานการณ์ที่ 8 นักศึกษาประทับใจในความ “สุขใจ” ของผู้เขียนที่เกิดได้ทุกที่ดังตัวอย่างประโยค

“ผมขึ้นไปนั่งบนรถไฟ อยู่ดีๆ มีคนชี้ผมว่า เขาจะนั่งที่ที่ผมนั่งอยู่ ผมก็ลุกขึ้นให้ แล้วผมก็ไปนั่งที่ที่พื้นด้วยความสุขเป็นล้นพ้นที่ได้นั่งที่พื้น พอผมไปนั่งที่พื้นก็เกิดความรู้สึกซึ่งตีความตามจารีตประเพณีว่าผมเป็นวรรณะต่ำ เพราะว่าผมแต่งตัวสกปรกด้วย ขณะนั่งที่พื้นก็มีคนยื่นเต็ม เขาก็ไล่ผมว่าที่ตรงนี้เขาอยากนั่ง ให้ผมไปนั่งที่อื่น ผมก็ต้องไปนั่งหน้าห้องน้ำ แล้วผมก็มีความสุขมากที่ได้นั่งหน้าห้องน้ำ”

สถานการณ์ที่ 9 นักศึกษาประทับใจในความมี “จิตเคารพ” ของผู้เขียนดังตัวอย่างประโยค

“ผมมีความรู้สึกที่แท้จริง คือการที่จิตของเรามีความนุ่มนวล อ่อนโยน น้อมไปรับทุกสิ่งที่เกิดปรากฏกับเราโดยไม่มีจิตปฏิเสธ ”...

สถานการณ์ที่ 10 นักศึกษาประทับใจในคำตอบที่มีไหวพริบ ให้เกียรติ สร้างกำลังใจและให้คุณค่าแก่ผู้อื่นของผู้เขียน ดังเหตุการณ์ที่มีผู้หญิงคนหนึ่งมาถามผู้เขียนหลังจากฟังผู้เขียนพูดจบแล้วว่า “หนูเกิด

มาทำไม” ขณะนั้นผู้เขียนกำลังรีบจะเดินทางแต่ก็ได้ตอบไปในเวลาและเงื่อนไขที่จำกัดว่า “ผมไม่รู้ว่าคุณเกิดมาเพื่ออะไร แต่ถ้าคำถามนี้เป็นคำถามของผมเองว่าผมเกิดมาเพื่ออะไร ผมตอบได้โดยไม่ต้องลังเลใจว่า ผมเกิดมาเพื่อพบคุณ ผมมีความสุขเป็นล้นพ้นที่ได้พบคุณ นี่เป็นความปรารถนาของผม เป็นความสุขของผมที่ได้พบคุณที่นี่”

จากการที่ผู้เขียนได้อ่านและนำเสนอเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกประทับใจ สะเทือนใจ ส่งเสริมกำลังใจนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการแสดงออกของผู้เขียนเป็นการแสดงออกของผู้ที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์ และผู้เรียนสรุปว่าผู้เขียนเป็นบุคคลที่ควรนำมาเป็นแบบอย่างในด้านต่างๆดังนี้

1. ความกตัญญูต่อประเทศชาติ ผู้มีพระคุณเช่น พ่อแม่ ครู อาจารย์ เป็นต้น
2. การมีมนุษยสัมพันธ์ดีกับคนทุกคน
3. การกล้าเผชิญอุปสรรค
4. ความมีเมตตากรุณา
5. การเป็นคนคิดบวก มองโลกในแง่ดี
6. การมีความรักที่งดงาม สามารถนำไปปรับเปลี่ยนชีวิตในทิศทางที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ
7. ความเคารพต่อสรรพสิ่งรอบตัว
8. การเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

สิ่งที่ผู้เรียนตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงตนเองหลังจากการอ่านหนังสือ “เรียนรู้และเปลี่ยนแปลง”

1. จะเป็นคนกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
2. ใส่ใจคนอื่นให้มากขึ้น
3. ขยัน ตั้งใจเรียนให้มากขึ้น
4. จะเป็นคนที่ใจเย็นให้มากขึ้น ไม่โกรธคนอื่น โดยไม่มีเหตุผล
5. จะมีความเมตตากรุณากับทุกคน
6. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนให้มากขึ้น
7. จะไม่แบ่งแยก แบ่งว่าเป็นเขาเป็นเรา
8. จะพยายามคบใช้ทุกคนให้เท่าเทียมกัน

สรุป

การจัดการศึกษาพยาบาลเพื่อให้บรรลุอัตลักษณ์ “การดูแลสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ของสถาบันพระบรมราชชนก ผู้สอนทุกรายวิชาต้องร่วมรับผิดชอบผลักดันให้เกิดคุณลักษณะเช่นนี้ในตัวผู้เรียน ตั้งแต่ในชั้นปีที่ 1 เป็นการปูพื้นฐานก่อนเข้าสู่การศึกษาทางการพยาบาล การกำหนดให้ผู้เรียนได้อ่านหนังสืออ่านนอกเวลาของผู้สอนคัดสรรแล้วว่ามีความเหมาะสมต่อการพัฒนาปัญญา เหตุผลเชิงจริยธรรม และเสริมสร้างจิตใจที่อ่อนโยน งดงามแก่ผู้เรียน เป็นการสอนผู้เรียนทางอ้อมได้ดีอาจจะดีกว่าการบรรยายหน้าชั้นเรียนซึ่งผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นี้อาจจะไม่ชอบและเบื่อเพราะปัจจุบันมีสื่อที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึง

ความรู้และข่าวสารต่างๆได้มาก หลากหลายและหลายช่องทาง อย่างไรก็ตามสื่อที่มีมากก็ไ้จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนไปเสียทั้งหมด มีผู้เรียนอีกไม่น้อยที่ไม่มีวิจารณญาณในการเลือกสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสติปัญญา จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องคัดสรรสื่อที่ดีมีประโยชน์เพิ่มพูนสติปัญญาแก่ผู้เรียนเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นผู้มีความคิดอย่างเป็นระบบมีอัตลักษณ์การดูแลสุขภาพ และจิตบริการ ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

ประมวล เพ็งจันทร์. (2552). **เรียนรู้และเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.